

Borgbeuningen

Albert van der Kaap

Voor zover we weten, telde Twente ooit 45 riddermatige havezaten, dat wil zeggen erven/boerderijen waarvan de eigenaar het recht had om lid te worden van een ridderschap. Van de 45 zijn er zestien behouden gebleven, waarvan er nog negen bewoond worden. Zeven hebben een andere bestemming gekregen. De resterende 29 havezaten zijn verdwenen.

Je kunt erover twisten tot welke categorie de Borch in Boeningen, Bonynghe of Borchbeuningen behoort. Van een honderden jaren oude havezate is geen sprake meer, maar er nog wel degelijk een Borgbeuningen, sterker nog, er zijn er zelfs drie, de 'oude Borg', 'De Borg' en de 'nieuwe Borg'.

Borgbeuningen was een van de vier havezaten in het richterampt Oldenzaal, dat een leen was van het Sticht Utrecht, kortweg het Sticht. Dit was het territorium waarover de bisschoppen van Utrecht in de middeleeuwen als vorst de landsheerlijkheid uitoefenden.

Net zoals het nabijgelegen Sinkgraven werd ook voor de havezate Beuningen een plaats uitgekozen in de onmiddellijke nabijheid van stromend water en wel daar, waar eens 't beekje 'de Slinge', dat de nog gedeeltelijk aan te wijzen gracht bij de havezate voedde, uitmondde in de Dinkel.

'Borg Beuningen! Deze naam met zijn zware klank roept beelden op uit lang vervlogen dagen, herinnering aan een sterk stenen huis, waar edelen woonden, heersers over hun horige boeren, eigenaar van uitgestrekte landerijen en hoeven'. (W.H. Dingeldein)¹

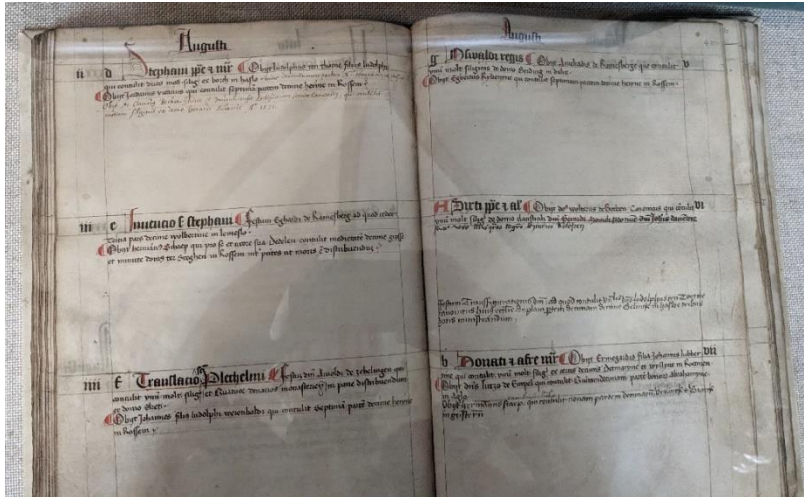
Bid voor mijn zielenheil

We komen de naam Borgbeuningen voor het eerst tegen in een meer dan vijfhonderd jaar oud calendarium-necrologium van de Plechelmuskerk in Oldenzaal.

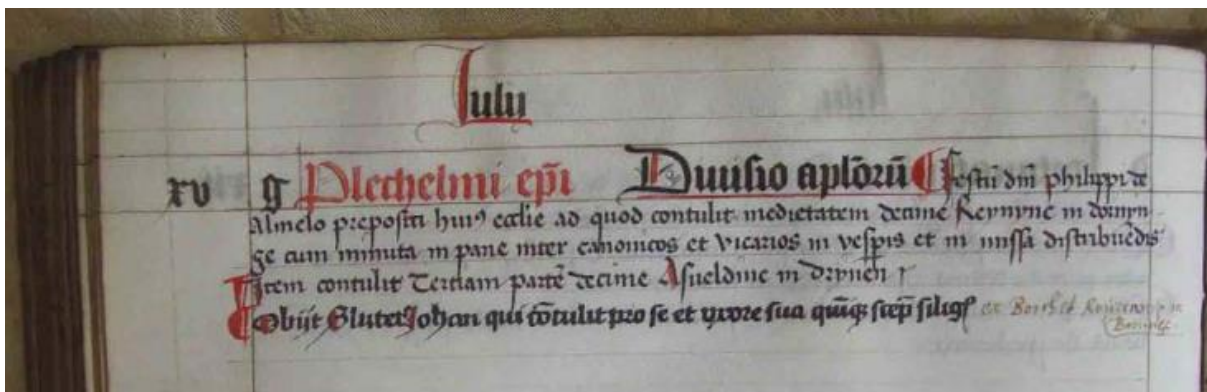
Het is een goed gebruik in de katholieke kerk om te bidden voor overledenen, de zogenaamde intenties. Dit kun je zelf doen, maar ook overlaten aan de geestelijken van een parochie. Daar moest en moet dan wel voor worden betaald. Zo ook in de kapittelkerk van St. Plechelmus in Oldenzaal. De kanunniken van deze kerk waren bereid dagelijks, wekelijks, maandelijks of jaarlijks voor het zielenheil van overleden familieleden bidden, tegen betaling van bijvoorbeeld geld, goederen, rentes

¹ Dingeldein, W.H.(1948). *Het land van de Dinkel*. Blz.48.

of inkomsten uit landerijen. Deze vergoedingen werden opgetekend in een boek, een zogenaamd memorieboek of calendarium-necrologium (dodenboek), waarin telkens de naam van de opdrachtgever, de datum waarop de overleden persoon in de liturgie herdacht moest worden en de tegenprestatie werden vermeld. Het, handgeschreven, Memorieboek van de Plechelmus in Oldenzaal dat tussen 1455-1613 werd bijgehouden, in het Latijn, is bewaard gebleven².

Het Memorieboek van de Plechelmuskerk in Oldenzaal, 1455-1613.

Voorbeeld van een (deel van) een pagina van het Memorieboek van de Plechelmuskerk in Oldenzaal, 1455-1613.

Geertruid van Dedem en Borgbeuningen

Een van de namen in dit boek is die van een Geertruid (Gertrudis) van Dedem. Toen Geertruid stierf, we weten niet wanneer dat was, gaven familieleden, namens haar, opdracht aan het kapittel van de St. Plechelmus jaarlijks op 8 augustus voor haar zieleheil te bidden. In het Memorieboek staat hierover:

VIII c. CIRIACI ET SOCIORUM EIUS. Obijt Gertrudis de Dedem qui (=que) contulit novem scepelinos siliginis forensis ex domo dicta Borch in Bonynghe. Redempti sunt ab Hermanno de Twicklo.

² Een memorieboek van de vele mannen en vrouwen van wie de namen tussen 1455-1613 in dit boek zijn ingeschreven. https://www.plechelmusbasiliek.nl/pdf/01_INLEIDING_bij_memorieboek.pdf en https://www.plechelmusbasiliek.nl/kerk/dynamic_frame_k.htm

In vertaling:

8 aug. CYRIACUS EN GEZELLEN. Overleden is Gertrud van Dedem die een fundatie³ gevestigd heeft van negen schepel rogge conform de marktmaat uit het Borg geheten erf in Beuningen. Ze zijn afgekocht door Herman van Twickelo.

Cyriacus van Rome

8 Augustus is de feestdag van de heilige Cyriacus van Rome die, volgens een legende, een duiveluitdrijver was en uiteindelijk in 305, samen met zijn gezellen, als martelaar voor het geloof, stierf.⁴

Wie deze Geertruid was, is niet met zekerheid te zeggen, maar mogelijk gaat het om de Gertrudis van Dedem die in 1511 stiftsjuffer te Weerselo was. Als dit het geval is, dan kan de opmerking van J. Geerdink, dat deze tekst door de oudste hand voor 1416 is geschreven uiteraard niet juist zijn.⁵ Volgens onderwijzer en heemkundige Willem Hendrik Dingeldein zat Geerdink er wel vaker naast, waar het de datering van inschrijvingen betreft. De zin over Herman van Twickel zou later door Philippus Rovenius (1573-1651) zijn toegevoegd.⁶

Hoewel dit de eerste keer is dat we een rechtstreekse verwijzing naar de Borgbeuningen tegenkomen, zijn er wel oudere verwijzingen naar heren van Boningen/Beuningen (zie het kader hieronder).

Hof van Beuningen

De Hof van Beuningen, het hoofderf van de gelijknamige boerschap in het kerspel Denekamp,⁷ wordt voor het eerst genoemd als bezit van Herbert van Putten rond het jaar 1313 en dan duikt ook de naam van Boningen op: *'Fredricus filius Mathei de Boningen (habet) curtim in Boningen en molendinum aque et glandes porcorum XXX in silva ibidem et Bona Lattorpe ad quinque marcas.'*

'Frederik, de zoon van Matheus van Boningen, hield de hof en de watermolen van Beuningen, het recht om dertig zwijnen in het bos aldaar *'in te scharen'* en erven in Lattrop, alles met vijf mark te verheergewaden.'⁸

³ Een fundatie is hier een verplichting (vaker een stichting van godsdienstige, culturele of filantropische aard om iets te ondersteunen) om jaarlijks een bijdrage te leveren.

⁴ <http://www.heiligen.net/heiligen/08/08/08-08-0305-cyriacus.php>

⁵ J. Geerdink heeft het memorieboek in 1890 in Archief van de Geschiedenis van het Aartsbisdom Utrecht, jaargang XV uitgegeven.

⁶ <https://www.wieiswieinoverijssel.nl/zoekresultaten/p2/86-philippus-rovenius> en https://nl.wikipedia.org/wiki/Philippus_Rovenius

⁷ Dingeldein, W. H. (). Mededelingen over het geslacht Boningerhof. <https://www.yumpu.com/nl/document/read/8714090/mededeelingen-over-het-geslacht-boningerhof-historisch-centrum->

⁸ In de Puttensche leeregisters die beginnen in 1473 komt een vergelijkbare omschrijving voor.

In de vijftiende eeuw ging het een Herman van Boningen bepaald niet meer voor de wind en zijn geldzorgen werden zo groot dat hij genoodzaakt was bijna al zijn goederen te verpanden aan geldschieters, met name aan ene Johan van Langen. Na 1500 komt de naam van Boningen dan ook niet meer voor als naam voor de hof.

De Hof van Beuningen, de latere Scholtenhof, moet overigens niet verward worden met de Borg Beuningen.

Borgbeuningen naar Van Twickelo

Herman van Twickelo

Blijkens een latere toevoeging aan de tekst over Gertrudis van Dedem kocht een Herman van Twickel de verplichting tot het betalen van negen schepel rogge jaarlijks af. Deze Herman kocht in 1510 voor 525 gulden Borgbeuningen met twee erven en geerst van Claes en Jan van Issem en Catharina van Beuningen. De koop omvatte zaai- en bouwland, het recht van waartal in de marke Beuningen⁹, het recht van akere¹⁰, het kappen van hout en het steken van plaggen, voorts vrijdom van belasting op gebrouwen bier, zowel binnen als buiten de marke en tevens het tichelwerk (steenfabriek) bij Nonnebringks Veltskamp. Volgens Gevers en Mensema¹¹ was hij de eerste die op de plaats van de Borg een woning liet bouwen.

Herman van Twickelo

Herman van Twickelo werd geboren rond 1490 en overleed voor 22 januari 1554. Hij trouwde met Adelheid van Averhagen, dochter van Roelof van Averhagen/Overhagen en Hendrika Glinthagen.

Herman was een telg uit een, van oorsprong, Duitse familie uit de omgeving van Vreden. In de veertiende eeuw, verwierf zijn gelijknamige voorvader, Hermann van Twickel (zoon van een Engelbert en getrouwd met Margaretha van Hulscher), een hof in de Nederlanden, 'toe Eysinc', in het Overijsselse Twente, tegenwoordig bekend als kasteel Twickel.¹²

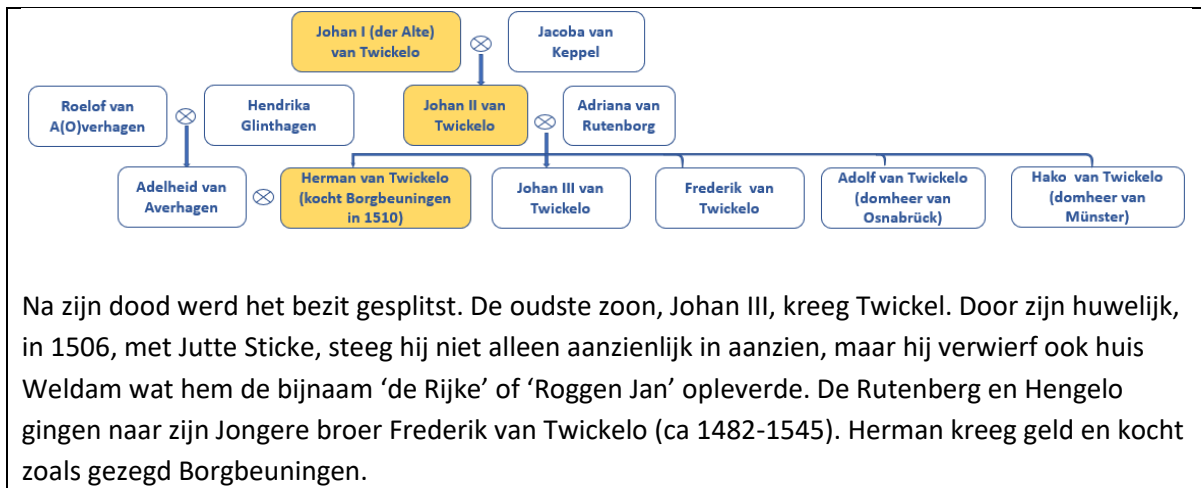
Door gunstige huwelijken en goed beheer ging het de Twickelo's voor de wind. Zo verwierf de vader van Herman, Johan II, door zijn huwelijk met Adriana van den Rutenborg het huis de Rutenberg in Dalfsen en daarnaast ook bezit in Hengelo, waaruit later het huis Hengelo ontstond.

⁹ De eigenaar van Borgbeuningen was gewaarde, wat betekent dat er een waartal, waardeel of morgental aan verbonden was. Gewaarden hadden een aandeel in de woeste grond van de marke.

¹⁰ Het recht om enkele varkens los te laten rondlopen.

¹¹ Gevers, A.J. & Mensema, A.J. De havezaten in Twente en hun bewoners, Rijksarchief in Overijssel en Uitgeverij Waanders, Zwolle, 1995, ISBN 90-400-9766-6.

¹² Meer informatie op <http://www.landgoedvrienden.nl/wp-content/uploads/2020/03/Twickel.pdf>

Erg indrukwekkend zal de Borg die eerste eeuw niet zijn geweest, tenminste als we afgaan op een opmerking van Gerhard Voet tot Beugelskamp. In 1613 smaalde hij dat deze 'borg' niet meer was dan een 'spyker' en bovendien niet uit een gewaard erf, maar uit een katerstede was ontstaan.¹³ Hierbij moet wel worden aangetekend dat beide heren bepaald niet op goede voet met elkaar stonden, zoals blijkt uit een twist over het patronaatsrecht¹⁴ van de kerk in Denekamp. Na de overwinning van prins Maurits in 1597 op het Spaanse leger in Oldenzaal probeerde Herman van Twickel hieruit persoonlijk voordeel te halen. Hij matigde zich de titel aan van patroon van de kerk in Denekamp en collator van de vicariën. De boeren die door de oorlog straatarm waren geworden moesten toestaan dat de kerkmeesters, die door de boeren waren gekozen, aan de kant werden geschoven. Ook trok Herman het beheer van de kerkelijke goederen naar zich toe. Hierover kreeg hij in 1611 ruzie met Gerard Voet van de Beugelskamp en de boeren. Zij betwisten hem het patronaatsrecht over de kerk. De strijd liep soms hoog op waarbij de een de ander met een rapier, *'meer gelijkend op een braadspit, dan eens eerlijken mans weer'*, te lijf ging.¹⁵

Aan de verkeerde kant van de geschiedenis

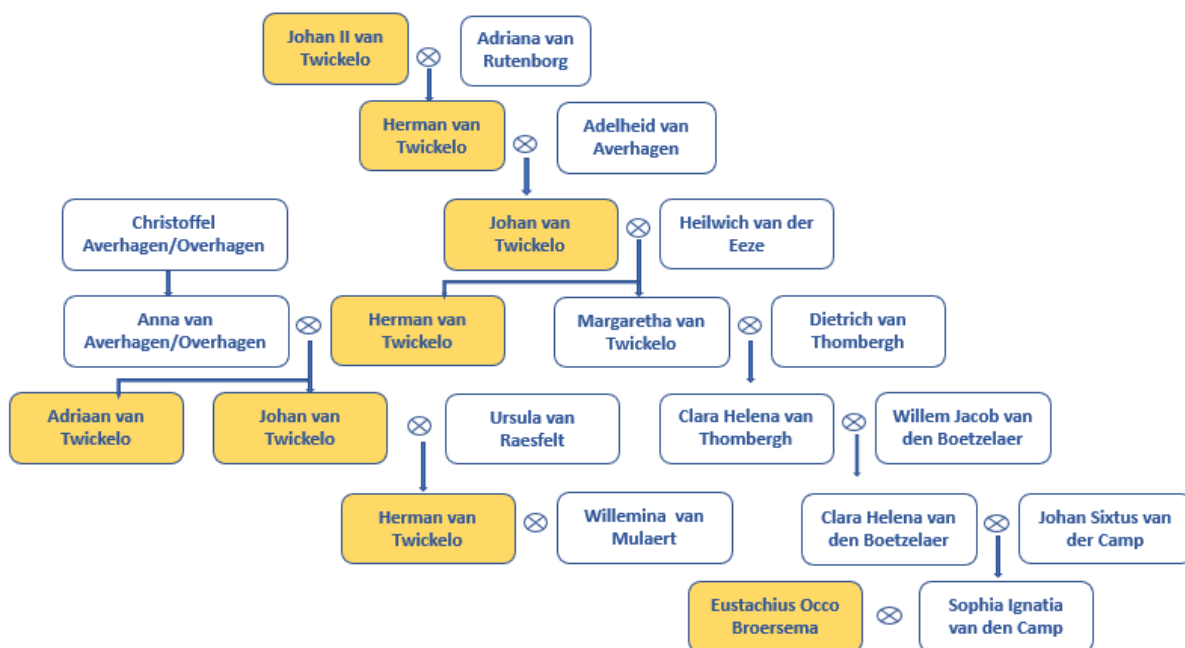
Via zoon Johan (getrouwd met Heilwich van der Eeze), kleinzoon Herman (getrouwd met Anna van Averhagen) kwam de borg op een gegeven moment in het bezit van Johan van Twickelo. Met hem, maar in zekere zin al met zijn vader, begonnen de problemen over de borg en die hadden alles te maken met godsdienst en de Tachtigjarige Oorlog (1568-1648).

Herman en Johan stonden aan de verkeerde kant van de geschiedenis. Tijdens de opstand tegen Spanje kozen zij de kant van de uiteindelijke verliezer, de koning van Spanje. In 1582, een jaar na de afkondiging van het Plakkaat van Verlatinghe, dreigde de Staten van Overijssel al om over te gaan op de confiscatie van de goederen van Herman.

¹³ Gevers, A.J. & Mensema, A.J. *De havezaten in Twente en hun bewoners*, Rijksarchief in Overijssel en Uitgeverij Waanders, Zwolle, 1995, ISBN 90-400-9766-6.

¹⁴ het recht om een voorstel voor de benoeming van een pastoor van een parochie te doen.

¹⁵ <http://www.twentsetaalbank.nl/docs/Twentse%20Post%2008.04.pdf>

Toen er een einde was gekomen aan de wapenstilstand, het zogeheten twaalfjarig bestand tussen de Staten en Spanje (1609-1621), knoopte Johan onmiddellijk betrekkingen aan met Spanje. Zijn initiatief werd als landverraad beschouwd en de Staten zetten hem in 1622 gevangen. Tegen betaling van 6000 gulden werd hij weer op vrije voeten gesteld.

Als Frederik Hendrik, de opvolger van zijn halfbroer Maurits als stadhouder, in 1637 op verschillende plekken in Twente compagnieën te paard plaatst om een verwachte Spaanse invasie te kunnen pareren, sluit Johan zich openlijk aan bij de vijanden van de Staten Generaal en trekt met keizerlijke troepen op rooftocht door Twente. Hierop nemen de Staten zijn goederen in beslag en verkopen deze in 1638. Met de opbrengst van de verkochte goederen worden zijn slachtoffers schadeloos gesteld. Johan vlucht met zijn vrouw Ursula van Raesfelt en hun twee kinderen naar Münster.¹⁶

Adriaan van Twickelo

Zijn broer Adriaan van Twickelo, kanunnik te Oldenzaal, mocht de goederen in 1639 terugkopen. Hij bracht de goederen uiteindelijk in 1655 onder in een fidei-commis. Dit hield in dat de goederen niet gesplitst mochten worden en alleen zouden mogen vererven op de oudste kind uit het nageslacht van zijn broer Johan van Twickelo. Onder bezwaar van uitboedeling¹⁷ van zijn zusters werd Herman van Twickelo in 1652 het bezit van Borgbeuningen in het vooruitzicht gesteld. Vier jaar later, in 1656, kreeg hij de borg ook daadwerkelijk.¹⁸

Herman werd rond 1625 op Borgbeuningen geboren. Hij trouwde in 1675 met Wilhelmina Sophia von Mulert tot Voorst (Voorst, 31 augustus 1644 – Senden, 8 april 1709), dochter van Johann von Mulert tot Voorst en Grotenhuis en Aleida Keppel zu Walbeck. Hij was ritmeester in dienst van de

¹⁶ <http://www.marceltettero.nl/m.tettero/Geuzen/Twickel.htm>

¹⁷ uitkering doen uit de boedel aan een kind (vooral aan een dochter, die gaat trouwen).

¹⁸ Gevers, A.J. & Mensema, A.J. *De havezaten in Twente en hun bewoners*, Rijksarchief in Overijssel en Uitgeverij Waanders, Zwolle, 1995, ISBN 90-400-9766-6.

bisschop van Münster en kocht in 1660 Haus Rorup bij het Duitse Senden. In 1677 werd hij, door schulden, gedwongen om Borgbeuningen te verkopen. De nieuwe eigenaar was Eustachius Occo Broersma, die via zijn vrouw in de verte verwant was aan de Van Twickelo's (zie schema hierboven).

Borgbeuningen naar Broersema

Eustachius Occo Broersema (tot borch Beuningen en den Clooster) was twee jaar daarvoor getrouwd met Sophia van den Camp, achterkleindochter van Margaretha van Twickelo, de zus van Johan van Twickelo. Hij was stalmeester en jagermeester van de graaf van Bentheim en zoon van Anthonie Broersma en Elisabeth Agnes Bentinck¹⁹. Ook was hij drost van Megen.

Vanwege deze aankoop raakte Eustachius in een langdurig proces verwickeld met de Von Twickels tot Havixbeck. Hij nam ook de schulden van Johan en Herman van Twickelo over waardoor hij zich genoodzaakt zag het goed te belasten met 6.000 gulden ten gunste van Aleida Wyntjes, de weduwe van de Zwolse koopman Helmich van Twenhuisen. Ook in de jaren daarna werden verschillende hypotheek opgenomen om de schulden te kunnen betalen en in 1684 gingen zij er toe over om de *Tiggelerie*, de steenfabriek, te verkopen. De nood moet dus toen al heel hoog zijn geweest. Zijn zoon Ernest Wilhelm stelde zich garant voor de schulden van zijn vader, maar ook hij kon niet voorkomen dat de Borg in 1705 verkocht moest worden.²⁰

Conflict over jaarlijkse bijdrage aan het Huis te Ootmarsum

In 1644 remonstreerde rentmeester Saur aan de hand van pachtregisters dat *'Juncker Twijckeloe erfgeseten op der Borch Boninngen'* jaarlijks verplicht was uit die Borg 6 schepel rogge en 3,5 mud gerst (sloptiende) aan het Huis Ootmarsum te leveren! en uit zijn erf Spraekstedde²¹ (Spraakstee, Sproakstee) in de Lutte 5 mud rogge en 6 schepel gerst.

Eustachius Occo Broersma schijnt, toen hij eigenaar van Borgbeuningen werd, die prestatie te hebben geweigerd, waarop Georg Maximiliaan van Heiden²² een pandingsprocedure²³ voor het landgericht van Oldenzaal aanging.

¹⁹ Elisabeth was de dochter van Evert Bentinck tot Brecklenkamp en Fenne Ewelaar van der Marck.

²⁰ Gevers, A.J. & Mensema, A.J. *De havezaten in Twente en hun bewoners*, Rijksarchief in Overijssel en Uitgeverij Waanders, Zwolle, 1995, ISBN 90-400-9766-6.

²¹ Hier werd in de tijd dat de Lutter Marke bestond ook vergaderd door de Marke. Deze plek is zichtbaar gemaakt in het landschap: <https://www.visitdeluttellosser.nl/zien-doen/beleef---ontdek/erfgoed---musea/10486-spraakstee/>.

²² Georg Maximiliaan van Heiden, overleden in 1688 in Sas van Gent, was een zoon van Johann Dietrich van Heiden en Godanna van Bronckhorst tot Batenburg. De naam Von Heyden werd vernederlandst tot van Heiden. Hohann Dietrich kreeg in 1663 de Commanderie van Ootmarsum in bezit en veranderde het kloostercomplex in een woonhuis. <https://www.canonvannederland.nl/nl/overijssel/twente/ootmarsum/het-huis-ootmarsum>.

²³ Een panding is het beslag leggen op goederen als voorbereiding op een executieverkoop. Volgens Van Bavel een draconische maatregel tegen een wanbetaler. Een dergelijke procedure kon alleen zonder voorafgaande gerechtelijke ingebrekestelling plaatsvinden als er een pandingsbeding in het pachtcontract stond. Anders moest er eerst een klacht bij het gerecht worden ingediend. Bavel, B.J.P (1993) Goederenvererving en goederenbeheer van de abdij Mariënweerd (1129-1592), blz. 370.

Men kwam echter tot een 'vrundtlyck accordt' op 15 Januari 1686 en wel in dier voegen: 'dat het huis Borch Beuningen, in conformité van de registers des huisjes Ootmarsum in den voorschr. gerigte van Oldenzael vertoont, den jaerlycksen uitganck van anderthalff mudde of ses schepel rogge en vierde halff mudde gerste van nu voortan jaerlycks en alle jaer in termino Martini.²⁴ aenvanck nemende op Martini lopenden jaers, 1686, promptlyck sall hebben te betaelen. En aengaende den restant sedert den jaer 1666 tot dato voorschr. Opgelopen, welgemelte Heer Broersma syn Spaens bruin peerdt, olt omtrent ses jaeren, sal hebben aan welgemelte Heer van Heyden morgen daegs te leveren. Waarmede dan den voorschr. restant sal syn en blyven mortificeert'.²⁵

De uitgang van de borg is daarna tot aan de verkoop toe getrouw voldaan en werd op 30 januari 1811 door de weduwe van Wulfften te Oldenzaal aangekocht voor 483 gulden.²⁶

Borchbeuningen naar Von der Recke

Net zoals er een familierelatie bestond tussen Sophia van den Camp en Twickel, zo ook was er een familierelatie tussen de nieuwe eigenaren van Borgbeuningen en Twickel. In 1705 werd de Borg namelijk aangekocht door Johann Diderich von der Recke en zijn vrouw Agnes Anna Theodora van Wassenaer Obdam. Deze Agnes was een dochter van Jacob II van Wassenaer Obdam en Adriana Sophia van Raesfelt, erfdochter van Twickel.²⁷

Adriana Sophia van Raesfelt en Twickel

Adriana Sophia van Raesfelt (1650 - Delden, 30 augustus 1694) was de tweede vrouw van Twickel, dochter van Adolf Hendrik van Raesfelt, heer van Twickel en drost van Twente. Op 19 mei 1676 trouwde ze met Jacob II van Wassenaer Obdam. Omdat Adriana Sophia van Raesfelt erfdochter van Twickel was, kwam het landgoed Twickel met het kasteel, door het huwelijk, in handen van de familie van Wassenaer Obdam.

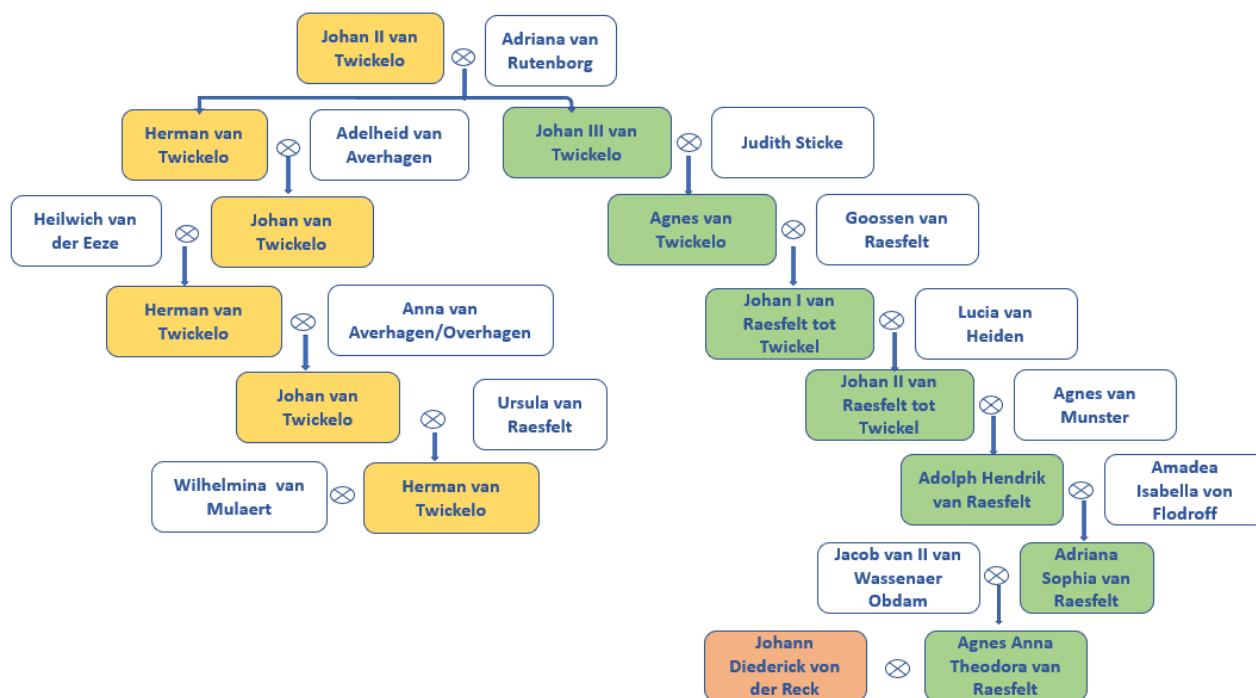
Een van hun kinderen, Agnes Anna Theodora (1670-1746) trouwde met Johann Diederick von der Reck, heer van Horst. Toen zij de Borg Beuningen kochten werd de relatie met Twickel dus weer hersteld (zie het schema hieronder).

²⁴ 11 november.

²⁵ Dingeldein, W.H. (1943?). *Over eenige goederen van het huis Ootmarsum*: <http://bitly.ws/um8j> of <https://www.heemkunde-ootmarsum.nl/2019/01/17/het-huis-ootmarsum/>

²⁶ *Verslagen en mededeelingen van de Vereeniging tot beoefening van Overijsselsch regt en geschiedenis*. 65^e druk, 1950.

²⁷ <https://nl.wikipedia.org/wiki/Borgbeuningen>

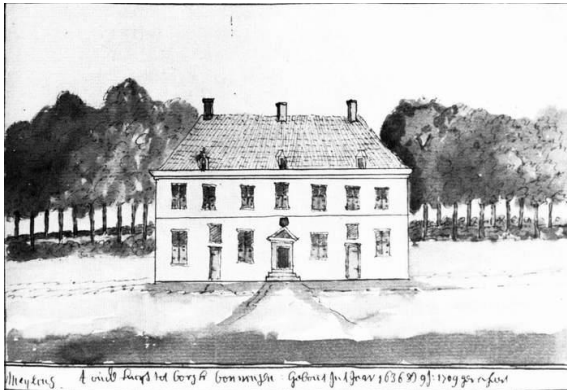
Sloet en Van Rechteren

Lang was de Borg niet in handen van Von der Recke, want al op 23 oktober 1707 verkocht Agnes Anna Theodora, na het overlijden van haar man, het huis aan Timon Sloet, die op grond daarvan op 15 november tot de landdag wordt toegelaten.

De tekenaars Cornelis Pronk en Abraham de Haen²⁸ trekken in gezelschap van hun maecenas Andries Schoemaker vanaf 1729 door Twente. In zijn Memoriael schrijft De Haen over Borgbeuningen: *'Borg, in de buurschap Beuningen, niet verre van Denikamp gelegen; 't wordt door den Baron Timan Sloet bewoond; dog is van gering aanzien, schoon oud van grondslag, op den welken in 't jaer 1636 een fraei vierkant gebouw gestigt wierd, 't geen in den jaere 1709, de reden is mij onbewust, tot den gronde toe afgebrooken is, blijvende niets dan een gedeelte der stallinge, en 't bouwhuis; gelijk A.M.(Abraham Meyling) zulks in den jaere 1733 na 't leven, en 't afgebrooken huis uit een schilderij, daer / ter plaetse afgetekend heeft'.²⁹*

²⁸ https://nl.wikipedia.org/wiki/Abraham_de_Haen

²⁹ <http://www.historischetopografie.nl/dehaen/nmlcomb.pdf>

Geaquarelleerde pentekening van Andries Schoemaker naar een tekening van Abraham Meyling uit 1733.³⁰

Timon Sloet

Timon Sloet (op het Peckedam) werd gedoopt op 17 juli 1667 in de Hollandsche kerk in Batavia.³¹ Hij trouwde (1) met Golda Sophia van Hoevel (overleden in 1702), dochter van Rudolf van Hoevel tot Nienhuis en Elsabe Christina Bentinck tot Werkeren en (2) in 1703 met Louisa Christina van Laer, dochter van Johan van Laer tot Langeveldslo later tot Wengevelde en Johanna Maria van Eenschate³². Hij was op 19 april 1717 Raad ter Admiraliteit te Harlingen. Timon stierf op 15 oktober 1741 op Borgbeuningen.

Timon was de zoon van Timon Sloet en Agatha Bellaerts. Deze Timon, zoon van Arend Sloet en Mechteld van der Veen,³³ was heer van Boekelo (onder Bennekom), en werd in Nijmegen gedoopt op 19 mei 1613. Hij stierf op 22 april 1680 in Batavia. Hij had een militaire loopbaan en vertrok in 1662 of het jaar daarna naar Indië, waar hij op 16 november 1663 hoofd werd van het kasteel Hollandia in Banda. Hij keerde in 1669 terug naar Nederland, maar ging later opnieuw naar Indië waar hij in 1680 overleed.

Hij trouwde (1) op 7 mei 1637 in Drempt met Aleida van Rouwenoort, dochter van Hendrik van Rouwenoort, heer van den Ulenpas en Gijsbertha van Broekhuysen, overleden op het huis Boekeloo in Bennekom voor 1664. Met haar kreeg hij acht kinderen.³⁴ Hij hertrouwde in 1666 met Agatha Bellaerts met wie hij nog een kind kreeg, de bovengenoemde Timon.

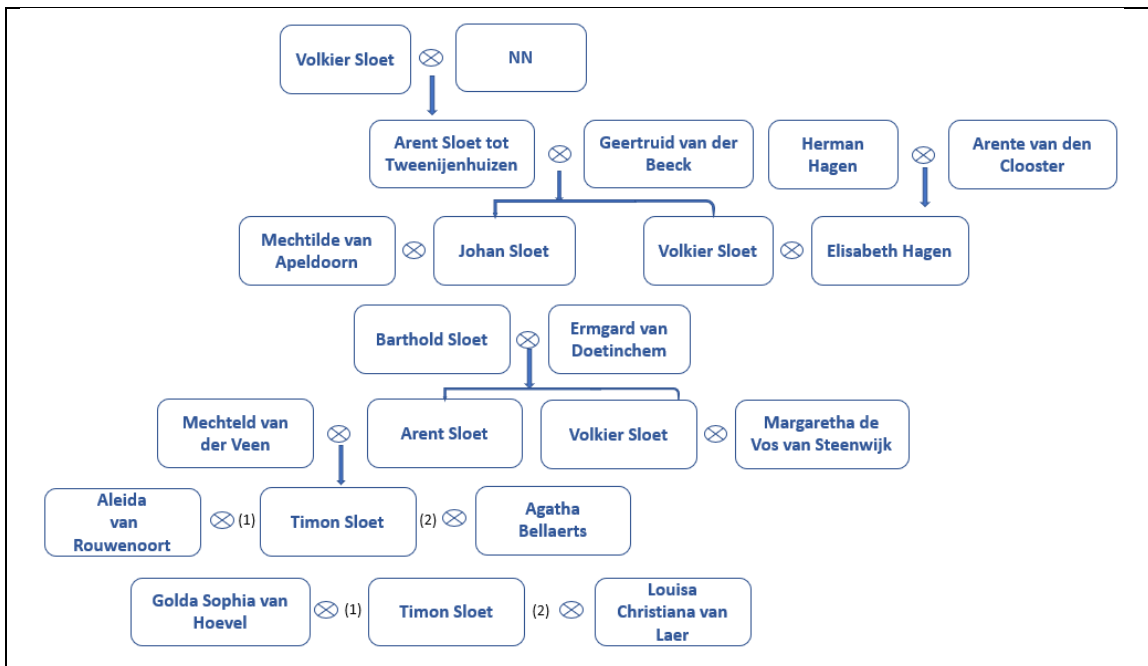
³⁰ Deze toewijzing is naar analogie van een geaquarelleerde tekening van het huis te Ootmarsum.
<https://www.heemkunde-ootmarsum.nl/2019/01/17/het-huis-ootmarsum/>.

³¹ De Nederlandsche Leeuw, 1932

³² https://www.vorg.nl/wp-content/uploads/2021/03/Geslachtkundige_aanteekeningen_ten_aanzi.pdf.

³³ Zie voor meer voorouders: <https://www.genealogieonline.nl/west-europese-adel/1111380.php>

³⁴ De kinderen worden Sloet tot Warmelo genoemd.

Ook Timon en zijn vrouw moesten de havezate geregeld bezwaren om het financieel te kunnen redden. Zo sloten zij verschillende keren grote leningen af bij de weduwe van Adolf Hendrik van Rechteren tot Almelo, Sofia Juliana gravin von Castell-Rüdenhausen. Timon liet het huis vermoedelijk slopen om er een nieuw huis voor in de plaats te bouwen.

Adolph Hendrik van Rechteren Almelo³⁵ en Sophia Juliana von Castell-Rudenhansen.³⁶

Na Timons overlijden op 15 oktober 1741, droeg Louisa de goederen over aan Christiaan Albrecht, graaf van Rechteren heer tot Collendoorn en Borgbeuningen (8 oktober 1711 Almelo -12 augustus 1747 Zwolle), een belangrijke schuldeiser, zoon van Adolf en Sophia³⁷. Hij trouwde met Margaretha Elisabeth van Pere en met Johanna Elisabeth Adriana van Lintelo. Hij woonde niet op de havezate, maar in Zwolle.³⁸

³⁵ Hij werd op 25 oktober 1705 rijksgraaf van het heilige Roomse Rijk.

³⁶ https://www.stichtingvrl.nl/portretten-van-rechteren-limpurg.html?page_g31=2

³⁷ Hij was op 7 januari 1740 door de Staten van Zeeland aangesteld tot 'Colonel te peerde'. In het Provinciaal Leen-Register van 8 juli 1746 heet hij testamentair erfgenaam van Timon Sloet tot Borchbeuningen.

https://www.vorg.nl/wp-content/uploads/2021/03/Geslachtkundige_aanteekeningen_ten_aanzi.pdf

³⁸ Kamperstraat 12. Het pand werd in 1747 gebouwd door Christiaan Albrecht graaf van Rechteren van Borchbeuningen en Vellner. Het heeft een bakstenen gevel met bovenin twee wapens geflankeerd door een griffioen en een leeuw en het jaartal 1747. De wapens zijn van Christiaan Albrecht en zijn vrouw Johanna Elisabeth Adriana baronesse van Lintelo tot d'Ehse.

Gevelsteen Kamperstraat 12 in Zwolle.

Christiaan Albrecht, graaf van Rechteren tot Beuningen (1711-1747).

Johan Lodewijk van Rechteren

Na Van Rechterens overlijden werd zijn jongere broer graaf Johan Lodewijk (13 december 1714 - 5 maart 1762) eigenaar; Christiaan had geen kinderen. Johan Lodewijk trouwde (1) met Johanna van Haersolte tot Oldenhof en (2) met Juliana Louise von Schaumburg-Lippe-Alverdissen. Net als zijn broer woonde ook hij niet op Borgbeuningen.

Johan Lodewijk van Rechten tot het Laer en Johanna van Haersolte

Johan Lodewijk van Rechteren tot het Laer werd geboren op 13 december 1714 en overleed op 5 maart 1762. Hij trouwde twee keer, in eerste huwelijk, op 13 november/**december** 1742, met Johanna van Haersolte, geboren op 5 september 1723 en overleden op 11 augustus 1756 in Zwolle.

Hij trouwde (2) op 5 november 1759 met Juliana Louise van Lippe- Alverdissen, geboren op 6 november 1728 In Alverdissen en overleden op 29 maart 1796 in Bückenburg, dochter van Friedrich Ernst von Lippe-Alverdissen en Philippine Elisabeth von Friesenhausen.

De volkstelling van 1748 geeft een aardig inzicht in het personeel op het Laer in Ommen:

De Havestate van de Hoogwelgeboren Heer J. L. Graaf van Rechteren tot het Laar, etc, etc, etc, getrouwd met Mevrouw Johanna van Haersolte; 3 soons: onder de 10 jaren: Adolf Hendrik, Wolter Jan, Christiaan Albergt;

6 Knegten:

- Willem Teunis Hoberkamp Hovenier,
- Berend van der Kap Lijfknecht,
- Hans Trantman Kok,
- Jan Nijenhuijs Knecht,
- Willem Muller Koetsier,
- Jochem Markus Jonge;

3 Meijden:

- Margareta Westermans,
- Marrijtje Wolters,
- Hendrike Camphuijs.

Tot haar dood op 5 april 1769 bleef Louisa van Laer in het huis wonen, waarna het een tijd leeg stond.

Heel veel zal de havezate in deze tijd niet hebben voorgesteld. Onder de inkomsten van de havezate werd namelijk vermeld: *'het huis, of liever huisjen met de annexe getimmertens, alle seer oud en vervallen, dus weinig waardig'*. Het wordt met de hoven en weiden getaxeerd op 1500 gulden.³⁹ In die periode behoorden tot de havezate wel deze erven en katersteden: Haarjan, Kiekenbos, Tuitmeier, Groen, Slinge, Grote Hulst, Kleine Hulst, Bulters, Scholte (waarop het erfmarkenrichterschap van Beuningen zou rusten), Pullert, Teggelere en Bissert.

Christiaan Albert van Rechteren

Vervolgens werd Johan Lodewijks zoon, graaf Christiaan Albrecht van Rechteren (13 mei 1748 Ommen – 12 februari 1801 Sint Petersburg) in 1771 eigenaar. Ook verkreeg hij uit de ouderlijke boedel de havezaten Oldenhof en Wolfshagen. Borgbeuningen werd toen op 43.185 gulden getaxeerd.

Hij trouwde op 13 november 1742 in Nunspeet met Gerhardina Johanna Blanckvoort (18 december

³⁹ *Stad en land. Orgaan Twente Akademie*. Jaargang 10 (1994) No. ¾. Blz. 114-115.

<http://www.twentsetaalbank.nl/docs/Stad.enLand.1994-09-12.pdf>

1751 - < 29 juli 1782 Zwolle), dochter van Johan Gerhard Blankvoort tot Benthuis en Johanna van Haersolte.

Christiaan zal er niet veel tijd hebben doorgebracht want in 1782 werd hij benoemd tot ambassadeur van de Staten-Generaal aan het hof van de koning van Denemarken en in hetzelfde jaar in dezelfde functie bij de tsaar in Sint Petersburg. Hij was van 1785-1789 *extraordinaris envoyé* en *minister plenipotentiaris*. In 1788 ging hij over in Russische dienst.⁴⁰

Van Van Rechteren naar Sandberg en Palthe

Van Rechterens nazaten verkochten de havezate in 1822 aan Albertus Sandberg en Johannes Palthe.

Sandberg

Albertus Sandberg (1768 Zwolle – 1843 Zwolle) was een zoon van de orangistische burgemeester van Zwolle, Rudolf Sandberg. Hij was gedeputeerde van Overijssel en lid van de Tweede Kamer. In 1842, bij het verlaten van de Kamer, werd hij in de adelstand verheven.

Albertus Sandberg.

Palthe

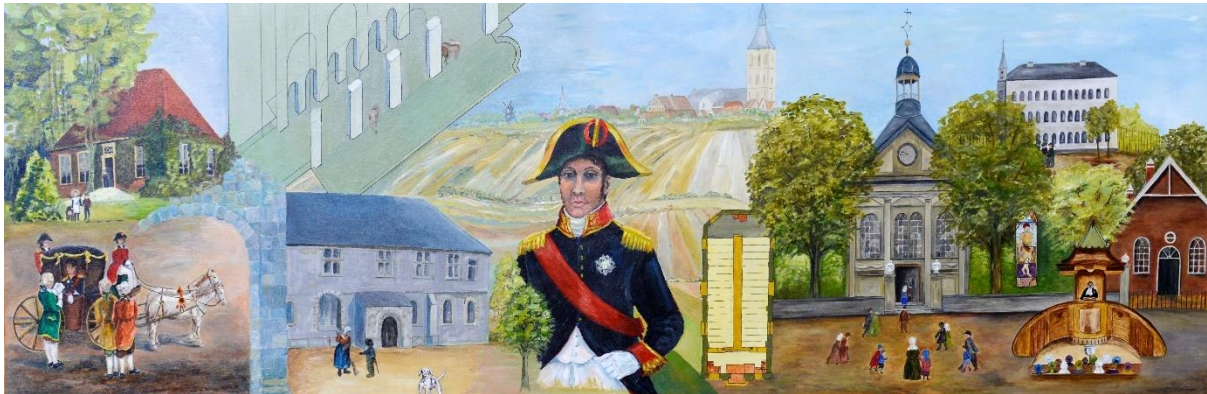
Johannes Palthe werd in 1767 geboren in Nieuwleusen en was net als zijn vader, Jan Arend (getrouwd met Johanna Mulder), predikant. Hij trouwde met Carolina Bernardina Racer, dochter van de rechtsgeleerde Jan Willem Racer en Anna Jacoba Willemina Werndlij.⁴¹ In 1802 verhuisde het echtpaar naar Oldenzaal, waar het in 1805 de voormalige stadsboerderij, nu woonhuis, aan de Marktstraat aankocht.⁴² Hij ging echter wonen in de pastorie bij de Plechelmuskerk, waar hij aanvankelijk predikant was. Lang duurde dat niet, want op 8 maart 1809 verordonneerde koning Lodewijk Napoleon dat deze kerk teruggegeven moest worden aan de katholieken. In januari 1810 hield Johannes de inwijdingspreek in de Waterstaatskerk in Oldenzaal, die voor de protestanten was gebouwd (nu de Hofkerk). Voor de bouw had men 7770 gulden van de koning gekregen.⁴³

⁴⁰ Voor stukken uit die tijd zie: <https://www.nationaalarchief.nl/onderzoeken/archief/1.02.13>

⁴¹ <https://www.societeit-oldenzaal.nl/j-w--racer-8/>

⁴² <https://palthehuis.nl/familie-palthe/>; dit huis is tegenwoordig een museum.

⁴³ <https://www.hofkerk-oldenzaal.nl/historie/>

Schilderij in de Hofkerk in Oldenzaal met taferelen uit de geschiedenis van de kerk. Links het Twickelhuis (later pastorie) en Lodewijk Napoleon die vanuit zijn koets meedeelt dat de protestanten de Plechelmus moeten verlaten en rechts de Waterstaatskerk.⁴⁴

Palthe

Johannes Palthe, geboren in Schüttorf, overleden in 1564 in Bentheim. Hij trouwde met Jutta NN. Hij was secretaris van de graaf van Bentheim. Uit dit huwelijk:

Bernard Palthe,⁴⁵ geboren voor 1541 in Bentheim, overleden voor 1589. Hij trouwde met Jutta van Delden, overleden op 4 november 1597 in Bentheim, mogelijk dochter van Rolef van Delden. Uit dit huwelijk:

Johan Palthe, geboren in 1575, overleden in 1628. Hij trouwde met Henrika van Uelsen. Hij was rentmeester van het huis Ootmarsum (1596-1628). Uit dit huwelijk:

Gerhard Palthe (dominee), geboren in Ootmarsum, overleden in 1673 in Denekamp. Hij trouwde met NN Schongeler. Hij werd als dominee uit Ootmarsum beroepen en op 8 oktober 1635 door de classis benoemd als opvolger van Andreas Bruggink uit het Duitse Wettringen. De Denekampers meenden in 1613 met Bruggink een katholieke pastoor te hebben gekregen, maar het bleek een Lutherse te zijn, zoals de auteur van een artikel in de Provinciale Overijsselsche en Zwolsche courant schrijft.⁴⁶ Bruggink was getrouwd en verkondigde een leer die het midden hield tussen katholicisme en calvinisme en preekte volgens de katholieke liturgie. Hij viel goed bij de Denekampers, maar toch moest hij uiteindelijk in de jaren dertig zijn ambt neerleggen. Toen de Spaanse troepen in 1626 voorgoed uit Oldenzaal waren verdreven, gingen de Staten zich weer intensiever met kerkelijke aangelegenheden bemoeien. In 1633 moest de kerk in Denekamp de deuren sluiten en iets later moest Bruggink zijn ambt neerleggen.

⁴⁴ <https://www.hofkerk-oldenzaal.nl/schilderijen-in-de-hofkerk/>

⁴⁵ Volgens Edel (1928). De afstamming van den Twentschen tak van het geslacht Palthe in De Nederlandsche Leeuw 1928 was zijn voornaam Bernard, waar anderen hem Johann noemen.

⁴⁶ Provinciale Overijsselsche en Zwolsche courant, 18 oktober 1935.

Gerhard Palthe bezette sinds 1616 de vicarie van Sint Katharina. Onvoldoende om zomaar tot predikant te worden benoemd. Hij liet zich daarom als student inschrijven aan de illustere school in Deventer, maar al na een half jaar (op 26 mei 1635) werd hij door de classis geëxamineerd en tot predikant in Denekamp benoemd.

Door de komst van Bernard van Galen in 1665 en opnieuw in 1672 moest Gerhard Palthe vluchten om brandschatting door de Munsterse troepen voor te zijn; hij vond onderdak op het adellijke huis Noord-Deurningen, waar hij preekte voor een kleine schare gereformeerden en waar hij in 1673 overleed.⁴⁷ Uit dit huwelijk:

Johannes Palthe (dominee) werd geboren in 1639 in Ootmarsum en overleed op 2 maart 1702. Hij ging op 31 mei 1668 in ondertrouw met Johanna van Uelsen, geboren in 1647 in Uelsen, overleden op 2 juli 1727, dochter van Hendrik van Uelsen. Na de oorlog tegen Bernard van Galen volgde Johannes in 1674 zijn vader op als predikant in Denekamp en bleef daar tot zijn dood in 1702. Uit dit huwelijk:

Antonie Palthe⁴⁸, geboren in 1677 in Denekamp, overleden op 17 september 1760 in Denekamp.⁴⁹ Getrouwd (1) in 1702 met Johanna Krop en (2) in 172, als burgemeester, met Hendryna Schulten, geboren op 7 mei 1691 in Goor, overleden op 25 februari 1782 in Denekamp, dochter van Arent Schulten en Janna NN.⁵⁰ Antonie was weliswaar een van de notabelen van Denekamp, maar het is, zegt de auteur van een artikel in Tubantia in 1952, nog niet opgehelderd hoe hij zich burgemeester kon noemen, aangezien die titel was voorbehouden aan magistraatsleden in steden.⁵¹ Zijn kinderen, met name Johannes en Jan Arend wisten een behoorlijk fortuin te verzamelen, vooral in de Franse tijd toen het aanbod aan boerderijen en grond groot was en de prijs relatief laag. Uit het tweede huwelijk:

⁴⁷ Algemeen Handelsblad 22 oktober 1935.

⁴⁸ De zus van Antonie, Aleida, gedoopt in Denekamp op 14 november 1675, overleden aldaar in december 1748, trouwde met Johannes Weerman die haar vader opvolgde als predikant in Denekamp. <https://www.nikhef.nl/~louk/MESKW/generation8.html#209>.

⁴⁹ Een broer van Antonie was de portretschilder Gerhard Jan Palthe (1681-1767). Van hem zijn enkele portretten in het bezit van het Rijksmuseum Twenthe. <https://bit.ly/3L6FY3E>. Hij *'hield zich ... het grootste gedeelte zijns levens bezig met het schilderen van huishoudelijke zamenkomsten van lieden uit den gegoeden burgerstand, bij maan- of lamplicht, die, schoon minder gloeiend van koloriet en niet zoo delikaat van behandeling, zweemden naar de kunst van Godfried Schalken of Boonen.'* Ook zijn zoon Jan hanteerde 'verdienstelijk het penseel, maar tot de grote meesters mogen zij niet gerekend worden.'

⁵⁰ <https://www.genealogieonline.nl/stamboom-driessen/l110037.php>.

⁵¹ Dingeldein in Tubantia 12 januari 1952. <https://bit.ly/3L6FY3E>

Antonie Palthe.

Jan Arend Palthe⁵² (dominee) werd geboren op 1 november 1727 in Denekamp en overleed op 7 maart 1803 in Nieuwleusen. Hij trouwde met Johanna Mulder, geboren in het Duitse Uelzen, overleden op 15 juli 1791 in Nieuwleusen, dochter van Derk Mulder.⁵³ Hij studeerde in Franker en was predikant in Nieuwleusen en in Oldenzaal. Uit dit huwelijk:

Johannes Palthe (dominee) werd geboren op 21 februari in 1767 in Nieuwleusen en overleed op 11 maart 1854 in Oldenzaal. Hij trouwde op 1 september 1799 in Oldenzaal met Carolina Bernardina Racer, geboren op 29 oktober 1778 in Oldenzaal, overleden op 24 maart 1857 in Oldenzaal, dochter van de rechtsgeleerde Jan Willem Racer en Anna Jacoba Willemina Werndlij.⁵⁴

Standbeeld van Jan Willem Racer (1736-1816) in Oldenzaal.

⁵² Zijn oudste halfbroer, Johannes (onse Johannes, noemde zijn vader hem in de dorpsrekeningen) was burgemeester van Oldenzaal.

⁵³ <https://www.palthehof.nl/uit-de-historie/de-familie-palthe>

⁵⁴ <https://www.societeit-oldenzaal.nl/j-w--racer-8/>

Waterstaatskerk

Johannes Palthe ging aanvankelijk voor in de Plechelmuskerk in Oldenzaal, maar hieraan kwam in 1809 een eind nadat koning Lodewijk Napoleon verordonneerde dat kerken moesten gaan naar de grootste geloofsgemeenschap. In Oldenzaal waren dat de katholieken. Voor de protestanten werden nieuwe kerken gebouwd, die waterstaatskerken werden genoemd.

Johannes was niet alleen predikant, maar ook koopman in onroerend goed. Hij had ten noorden van Oldenzaal zoveel landgoed aangekocht (o.a. in 1813 het Everloo) dat hij, zo zei men, van Oldenzaal naar Denekamp over eigen grond kon lopen.

Johannes Palthe en Carolina Racer.

Verdeling van Borgbeuningen

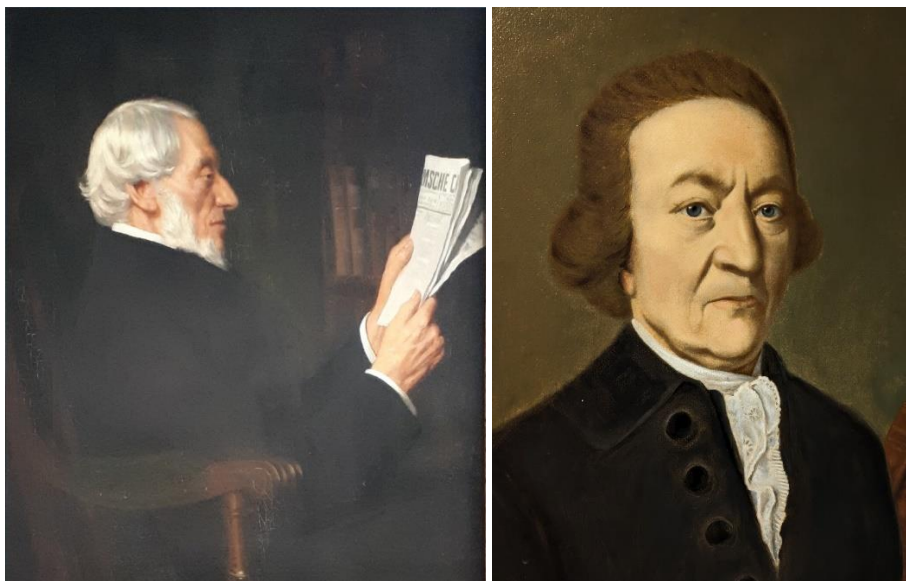
Na het overlijden van Johannes Palthe kreeg diens zoon Arnold Albert Willem van Wulfften⁵⁵ Palthe (geboren op 21 augustus 1816 in Oldenzaal – overleden op 4 oktober 1900 in Almelo), kantonrechter in Oldenzaal, het huis Borgbeuningen en de helft van de goederen. Hij trouwde met Johanna Henriette Stork, dochter van Derk Willem Stork (1788-1847)⁵⁶ en Anna Craan (dochter van Cornelis Hendrik Craan en Johanna Georgia Maria Theresia Maus von Köhler).⁵⁷

Het moet hij zijn geweest die in 1836 aan het huis een driebeukige vakwerkboerderij liet bouwen met een gevelsteen met het jaartal 1709. Tegen de voorgevel van die boerderij liet Arnold in 1879 een blokvormig gepleisterd herenhuis met overkragend schilddak bouwen, met op de nok een dakruiter.

⁵⁵ Arnold Palthe is genoemd naar een op jeugdige leeftijd (26 jaar) overleden zoon Arnold Albert van ds. Arnold van Wulfften en Aleida Johanna Palthe (zus van Johannes): Arnold Albert Willem van Wulfften. De (achter) naam van de laatste van Wulfften gaat op de geboortedatum van deze Arnold Albert Willem als voornaam op de boreling over. In het bevolkingsregister der stad Oldenzaal van 1830 is de naam van Wulfften toegevoegd aan de naam Palthe en is dan geen voornaam meer. <https://www.kruisselt.nl/geschiedenis-van-hotel-t-kruisselt/>

⁵⁶ Derk Willem Stork was een zoon van Charles Theodorus Stork, stichter van de Weefgoederenfabriek C.T. Stork & Co in Oldenzaal.

⁵⁷ Johanna von Köhler hertrouwde in 1804 met Frederik Stork, de tien jaar oudere broer van Derk Willem Stork.

Arnold Albert Willem van Wulfften Palthe sr. en dominee Arnold van Wulfften, getrouwd met Aleida Johanna Palthe, zus van Johannes Palthe.

De andere helft van het landgoed Borgbeuningen kwam in bezit van de schoonzoon van Albertus Sandberg, Henri Assuerus Wttewaall van Stoetwegen (1812 – 1866⁵⁸), zoon van Gerard Cornelis Wttewaall van Stoetwegen en Anna Cornelia van Dam van Isselt. Henri trouwde met Elsabe Rolina Sandberg (1814-1890) en was burgemeester van diverse plaatsen waaronder Kamperveen.

Henri Assuerus Wttewaall van Stoetwegen.

Lang was hij niet in het bezit van de helft van Borgbeuningen, want niet veel later verwierf Van Wulfften Palthe ook deze helft.

Dirk Willem van Wulfften Palthe

Dirk Willem (geboren op 23 mei 1849 in Oldenzaal – overleden op 4 oktober 1941 in Zwolle), zoon van Arnold Albert Willem, was de volgende eigenaar van Borgbeuningen. Hij trouwde (1) op 7 juli 1876 in Almelo met Willemine Jalink (1854- overleden op 28 juli 1921 in Enschede), dochter van

⁵⁸ Er wordt gezegd dat hij zich in 1866 zo opwond over de aanneming van de motie-Keuchenius (waarin de benoeming van minister Mijer tot gouverneur-generaal van Nederlands-Indië werd afgekeurd), dat hij na een beroerte overleed.

Wilhelm Jalink en Wilhelmina Christina Catharina Götte en (2) op 23 augustus 1922 in Losser met Anna Henderika Hillegonda Germs (geboren op 20 februari 1877 in Visvliet – overleden op 11 september 1956 in Almelo), dochter van Frederik Germs en Alida Hermanna Geziena Eikema.

Dirk Willem liet in 1902/1903 naast het huis Borgbeuningen ,*De Borg*' bouwen.⁵⁹ Het ontwerp voor dit nieuwe buitenverblijf, bedoeld als zomerverblijf, kwam van de architect Karel Muller. Deze architect ontwierp aan het begin van deze eeuw verscheidene buitenverblijven in een landelijke stijl. Een voorbeeld daarvan is dit huis, met motieven ontleend aan de Chalet- en Cottage-stijl. In 1912 werd het huis uitgebreid met een aantal vertrekken en aan de zuidelijke gevel van het huis een veranda. Een deel van de nazaten van Dirk Willem is nog steeds in het bezit van dit huis en gebruikt het huis ook.

Villa De Borg voor de uitbreiding in 1912.

⁵⁹ Borgbosweg 6.

Villa De Borg (1978), zoals die er sinds de verbouwing in 1912 uitziet.

De Borg.

Villa de Borg

Rechthoekig witgepleisterd pand op een verhoogde stenen plint opgetrokken over één bouwlaag. Het samengestelde rietgedekte schilddak heeft dakkapellen met getoogde dubbele twaalfruits vensters. Op het dak staat een rietgedekte dakruiter met bolbekroning. De entree in de voorgevel (ZW) heeft een stenen trap en een rietgedekte overkapping op houten kolommen. Rechts van de entree bevindt zich een venster met halve luiken en een achttienruits bovenlicht. Aan de andere zijde van de entree is een klein toiletraam geplaatst.

De gevel wordt horizontaal verdeeld door een strook vakwerk. Daarboven bevinden zich drie vijftienruits vensters met luiken. De geveltop is beschoten. De zuidoostelijke gevel heeft een veranda die zich onder een opgewipt dakschild bevindt dat gedragen wordt door houten kolommen en korbelen. Grote terrasdeuren bieden toegang tot het huis. Naast de veranda, die toegankelijk is via enkele treden is een venster met halve luiken en een achttienruits bovenlicht geplaatst. Boven de veranda en dit venster twee dakkapellen. Het rechter deel van deze gevel risaleert onder een steekkap en heeft vakwerk en een venster op de verdieping. De geveltop is beschoten. Op de begane grond bevindt zich een klein venster met een luik. De rondboog portiek daarnaast heeft een entreepartij met glazen deuren. De gevel op de verdieping is ingevuld met vakwerk en voorzien van twee dubbele tienruits vensters met luiken. De geveltop is beschoten.

Ook de achtergevel (NO) heeft een veranda onder een opgewipt dakschild. Er bevinden zich twee dubbele terrasdeuren met glas-in-lood bovenlichten achter de veranda. Het rechterdeel van de veranda heeft een windraam. Het dakdeel boven deze gevelzijde heeft een dakkapel. In het rechter deel van de noordwestelijke zijgevel zijn, onder een segmentboog, tuindeuren met glas-in-lood bovenlichten geplaatst. Daarnaast is de gevel voorzien van twee vensters met halve luiken en vijftienruits bovenlichten, twee deuren en een achtruits venster. Boven deze gevel zijn drie dakkapellen geplaatst. Het interieur bevindt zich in originele staat. De woonkamer heeft onder meer zware houten plafondbalken en een houten schouw.⁶⁰

Dirk Willem bracht zijn bezit in 1929 onder in de N.V. Exploitatie-maatschappij Landgoed Borg-Beuningen die in 1953 werd overgenomen door de Edwina van Heekstichting, onder beding dat het landhuis ter beschikking van de familie zou blijven tot de laatst levende van Wulfften Palthe van de generatie onder Dirk Willem. Deze laatst levende - de weduwe van de jongste zoon Wim- stierf in 1983.

Tijdens de oorlog werd villa de Borg geconfisqueerd door de Duitsers. Direct na de oorlog bewoonde zoon Willem Johan van Wulfften Palthe van 1945-1960, een deel van de Borg.

In 1984 is villa de Borg met de tuin eromheen 'teruggekocht' door de Borgmaatschap, waaraan een klein aantal nakomelingen deelnam. De Borgmaatschap verhuurt het huis met de tuin elk jaar aan de Borgstichting, gevormd door een veel groter aantal nakomelingen: de Borggenoten. Maatschap en Borgstichting hebben een bestuur bestaande uit familieleden.

De oude Borg

In de het boerderijgedeelte van de oude borg woonde vanaf het begin van de twintigste eeuw de protestantse Jan Hendrik Groenewold, getrouwd in 1903 in Voorst met Gerritje Penterman, als zetboer. Blijkbaar vonden de protestantse Palthes het, in een voornamelijk katholieke omgeving, van belang dat er een boer op de borg kwam die hun godsdienst was toegedaan. Jan Hendrik was een zoon van Jan Willem Groenewold en Fredrika Wilhelmina Dommerholt en was afkomstig van de

⁶⁰ <https://rijksmonumenten.nl/monument/513513/landhuis-de-nieuwe-borg/beuningen/>

Wilpse klei (Voorst). Hij stierf in 1912 op 32-jarige leeftijd na een ongeluk met zijn fiets, waarna zijn vrouw in 1919 hertrouwde met een broer van haar man, Gradus Jacobus Hendricus Groenewold.

De Oude Borg rond 1902.

De achterkant van de Oude Borg.

De zoon van Jan Hendrik Groenewold, Jan Willem Frederikus, geboren in 1909, was geen boer. Voor zijn werk moest hij verhuizen naar Delden en vervolgens naar Holten. Maar uiteindelijk keerde hij met zijn vrouw toch weer terug naar het vertrouwde Denekamp. Zijn zoon Hendricus Gerardus Jacobus verhuisde niet mee naar Delden, maar bleef bij zijn grootouders op de oude borg wonen.

De Oude Borg in 1951.

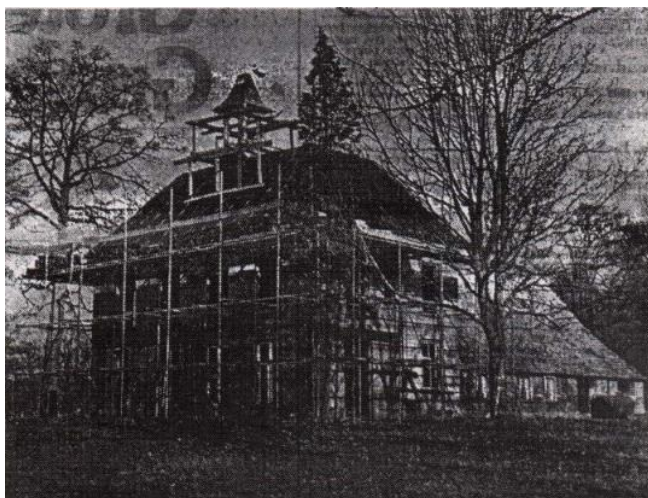
De boerderij voldeed in de jaren zestig niet meer aan de eisen van de tijd en in 1964 betrok Hendricus met zijn vrouw een nieuwe boerderij, de Nieuwe Borg, ook aan de Borgbosweg.

In het voorste gedeelte van het voorhuis woonde in de eerste helft van de twintigste eeuw de heer Wargers, boswachter en tuinman van de familie Palthe.

In 1972 werd de heer Rotgerink uit Hengelo verliefd op de oude Borg, die toen al geruime tijd leeg stond. Hij kocht de oude Borg, voor het symbolische bedrag van een gulden van de Edwina van Heekstichting en stelde zich ten doel het gebouw zoveel mogelijk in de oude staat te herstellen. Architect J.A.M. Nieuwenhuis maakte vervolgens een ontwerp dat zoveel mogelijk recht deed aan de originele situatie.⁶¹

Rotgerink had zich op de klus verkeken en de Oude Borg werd vervolgens gekocht en geheel in stijl weer opgebouwd door de ouders van de glaskunstenares Annemiek Punt uit Ootmarsum, die in het boerderijgedeelte haar atelier had.

⁶¹ Stad en land. Orgaan Twente Akademie. Jaargang 10 (1994) No. ¾. Blz. 114-115.
<http://www.twentsetaalkbank.nl/docs/Stad.enLand.1994-09-12.pdf>

Vervolgens was de Oude Borg nog eigendom van de springruiter Willy van der Ham en tegenwoordig (2023) wordt de borg bewoond door de familie Scharenborg.

Referenties

Gevers, A.J. & Mensema, A.J. De havezaten in Twente en hun bewoners, Rijksarchief in Overijssel en Uitgeverij Waanders, Zwolle, 1995, ISBN 90-400-9766-6.

Rijn van Welij (2021). Palthe Kroniek. Bestuurders, predikanten en fabrikanten. Zeven eeuwen geschiedenis van een Twents patriciërs geslacht, Stichting Oldenzaalse Musea, Oldenzaal 2021.

[D.W. \(Pim\) van Wulfften Palthe](#) en [Judith van der Schriek-van Wulfften Palthe](#) (2000). Gebr. Palthe Almelo, 1873-1913 : veertig jaar broedertrouw in ondernemerschap in brons vereeuwigd, 1873-1913. Uitgegeven in eigen beheer.

Judith van de Schriek-van Wulfften Palthe (samensteller). De Borg, 1904-2004. Uitg. Graveen, Heemstede 2003.